

Inhoud

Ecuador en de Galapagoseilanden

- ▶ Ontdek het historisch centrum van Quito
- ▶ Bezoek de krater van de uitgedoofde vulkaan Pululahua
- ▶ Proef een ceviche op een markt of in een restaurant
- ▶ Ga surfen op het Lago San Pablo
- ▶ Verblijf net als Alexander von Humboldt in de hacienda Hostería La Cienega
- ▶ Bezichtig bij Cuenca de Incaruines Ingapirca

7 Kaarten en plattegronden

9 Woord vooraf

1 11 Ecuador, een verdieping

12 Landschap

15 Klimaat

17 Flora en fauna

22 Economie

26 Bevolking

32 Eten en drinken

2 37 Geschiedenis

38 Oorspronkelijke bewoners

38 Culturen

40 De Inca's

42 Spaanse overheersing

44 De weg naar de onafhankelijkheid

45 De republiek Ecuador

3 51 Kunst en cultuur

52 Prekeramische en keramische periode

54 Precolumbiaanse weefkunst

55 Architectuur

58 Ambachtelijke kunsten

60 Dans en muziek

62 Schilderkunst

4 65 Quito

69 Het historisch centrum

73 Modern Quito

74 Musea

78 Tips en adressen

5 81 De noordelijke Sierra

82 Mitad del Mundo

86 Otavalo

88 De meren

90 Naar Tulcán

93 Tips en adressen

6 95 De centrale Sierra

96 Santo Domingo de los Colorados

105 Baños

108 Riobamba

111 Tips en adressen

7 113 Cuenca en de zuidelijke Sierra

114 Cuenca

120 Las Cajas

123 Ingapirca

124 De zuidelijke provincies

127 Tips en adressen

8 129 Het Amazonegebied

130 Ontstaansgeschiedenis

131 Flora en fauna

140 Bewoners

142 Plaatsen in de jungle

146 Tips en adressen

9 149 De noordelijke Costa

150 De noordkust

152 Esmeraldas

155 De westkust tussen Cojimés en Manta

160 Tips en adressen

Woord vooraf

Je zou kunnen stellen dat Ecuador per ongeluk door de toerist is ontdekt. Toen het terrorisme aan het eind van de jaren 80 in Peru een groot aantal slachtoffers maakte, weken veel toeristen uit naar Ecuador. Het land bleek meer attracties te hebben dan de Galapagoseilanden!

Dat de buitenlandse toerist Ecuador zo lang links heeft laten liggen, is de grootste aantrekkingskracht van het land. Ondanks het toenemende aantal bezoekers is het er zeker niet druk en er is nog veel te ontdekken. Een groot deel van de indiaanse bevolking uit de Sierra draagt nog steeds de traditionele kleding en leeft volgens eeuwenoude tradities. Dankzij de opkomst van het ecotoerisme mag vooral het Amazonegebied op grote belangstelling rekenen. De toegang tot de jungle blijkt in Ecuador heel eenvoudig te zijn. Belangrijker nog is dat de natuur relatief onaangetast is.

Hoewel ik getracht heb zo nauwkeurig mogelijk te zijn, kan het gebeuren dat gegevens anders zijn dan in dit boek staan aangegeven. Probeer je er niet al te druk over te maken. De typisch Zuid-Amerikaanse mentaliteit van *mañana* ('morgen is er weer een dag') is ook in Ecuador nadrukkelijk aanwezig. Iets wat een bezoek aan dit land ook zo bijzonder aantrekkelijk maakt voor ons, die in een jachtige en strak georganiseerde maatschappij leven.

Walter de Vries

Ecuador, een verdieping

De republiek Ecuador (officieel República del Ecuador) ligt in het noordwesten van Zuid-Amerika. De evenaar, waar Ecuador zijn naam aan dankt, loopt niet ver ten noorden van de hoofdstad Quito. Een Franse expeditie onder leiding van Charles-Marie de la Condamine en Pierre Bouguer bepaalde tussen 1736 en 1743 de ligging van de evenaar in dat gebied en noemde de 0-lijn l'equateur. De onafhankelijkheidsstrijders aan het begin van de 19de eeuw namen deze naam over voor hun nieuwe land.

In het noordoosten grenst Ecuador aan Colombia, in het oosten en zuiden aan Peru. Ecuador grenst in het westen aan de Grote Oceaan. De totale kustlijn heeft een lengte van 2237 km, terwijl deze hemelsbreed nog geen 550 km meet. Met een oppervlakte van 270.670 km² is Ecuador ongeveer 7 keer zo groot als Nederland en ruim 9 keer zo groot als België. Tot Ecuador behoren ook de Galapagoseilanden, een groep van 18 grotere en tientallen kleinere eilanden met een totale landoppervlakte van 7882 km². Deze wereldberoemde archipel bevindt zich op ongeveer 1000 km van de kust in de Grote Oceaan en ligt precies op de evenaar.

< Zowel mannen als vrouwen dragen deze zo karakteristieke hoed.

LANDSCHAP

Het vasteland van Ecuador kan worden onderverdeeld in drie zones: de *Costa* (kust), de *Sierra* (hoogvlakte) en de Amazone (jungle of *la Selva*). Dit onderscheid gaat verder dan je in eerste instantie zou denken. Behalve het landschap kent elke zone ook verschillen in klimaat, flora, fauna, economie en zelfs in bevolkingssamenstelling. En wanneer je de Galapagoseilanden hier ook bij trekt, kun je stellen dat Ecuador vier compleet verschillende gebieden herbergt.

De Costa

De kuststrook van Ecuador is vrij vlak met af en toe enkele heuvels die een hoogte van maximaal 800 m bereiken. De totale kustlijn van noord naar zuid bedraagt ongeveer 550 km; de kuststrook heeft een breedte van tussen de 20 en 220 km.

De noordkust bestaat voornamelijk uit veelal ondoordringbare mangrovebossen, die echter in een rap tempo worden gecultiveerd, tropisch regenwoud en zandstranden. De kuststrook heeft hier een breedte van ongeveer 50 km. Op sommige plaatsen is de grond ontgonnen en zijn er steden gevestigd, zoals de badplaats Esmeraldas.

Ten zuiden van de evenaar verbreedt de kuststrook zich. Op sommige stukken is de afstand van de Grote Oceaan tot aan de voet van de Andes meer dan 200 km. De bossen maken hier steeds meer plaats voor uitgestrekte plantages, waar bananen, suikerriet, koffie, cacao en rijst worden verbouwd. Het grootste deel van het moeras bestaat tegenwoordig uit omvangrijke garnalenkwekerijen, die een belangrijk onderdeel van de visindustrie zijn geworden. De grootste stad van Ecuador, Guayaquil, ligt aan de monding van de Río Guayas en dankt haar bestaan aan de doorvoer van deze producten. Op verschillende plaatsen langs de kust liggen zowel uitgestrekte zandstranden als kleine baaien met beschutte stranden. In de richting van de grens met Peru verandert de vruchtbare streek geleidelijk in een smalle woestijnstrook die tot ver in Chili doorloopt. Bij Machala, de laatste grote plaats voor de grens met Peru, heeft de kuststrook een breedte van 20 km.

De Sierra

Het Andesgebergte (*La Cordillera de los Andes*) loopt van noord naar zuid als een soort ruggengraat door de vier zogeheten Andeslanden Colombia, Ecuador, Peru en Bolivia. De hoogste toppen van de Andes steken ver boven de 5000 m uit. Deze bergtoppen zijn meestal bedekt met enorme gletsjers. Het zijn gedoofde vulkanen die het aardoppervlak in een tijdsbestek van duizenden jaren door de vele uitbarstingen naar boven hebben gestuwd. De vulkanen zijn ontstaan doordat de Nazcaplaat, die ten westen van de Zuid-Amerikaanse kust ligt, als het ware onder het Zuid-Amerikaanse plateau doorschuift. Dit gebeurt met een snelheid van 6 tot 13 centimeter per jaar.

Steeds meer toeristen beginnen de stranden langs de noordwestkust van het land te ontdekken, zoals het Playa Cocotales bij Cojimies.

Hierdoor wordt het Andesgebergte langzaam omhooggeduwd. Op hoogten boven de 5000 m zijn schelpen en diverse zee-fossielen gevonden, wat erop wijst dat dit gebied ooit zee moet zijn geweest.

Door de interne bewegingen van de aarde ontstaan er vulkanische uitbarstingen en vinden er in het Andesgebergte jaarlijks tientallen, dikwijls zeer zware aardbevingen plaats. De aardbeving van april 2016 was de zwaarste sinds die bij Ambato in 1949. Er zijn in Ecuador nog steeds 5 vulkanen actief, te weten de Cotopaxi, de Guagua Pichincha, de Reventador, de Sangay en de Tungurahua. De Reventador, die 90 km ten oosten van Quito ligt, had na een pauze van 30 jaar in 2002 weer enkele grotere uitbarstingen, zonder dat daarbij overigens grote schade werd aangericht. In 2006 en 2008 liet ook de Tungurahua in de buurt van Baños weer van zich horen. Begin 2016 vonden enkele grotere uitbarstingen plaats. In 2015 barstte ook de Cotopaxi opnieuw uit. Daarbij zijn geen slachtoffers gevallen.

De Andes bestaat in feite uit twee evenwijdig aan elkaar lopende bergketens, de westelijke cordillera, ofwel de *cordillera blanca*, en de oostelijke cordillera. Tussen de beide bergketens lopen lagere bergketens, waarin vruchtbare valleien liggen. Vanuit de lucht gezien heeft het landschap de vorm van een soort ladder.

De westelijke 'witte bergketen' dankt haar naam aan het feit dat de meeste bergtoppen hier eeuwig besneeuwd zijn. Als gevolg van de warme passaat-

De Virgin del Rosario de Agua Santa, de beschermvrouw van de baden van Baños.

BEVOLKING

Sinds de laatste volkstelling in 2010 is het inwonersaantal gestegen van 14 miljoen naar bijna 18 miljoen in 2022 (inec.gov.ec). De indianen zijn, samen met de mestiezen, de grootste bevolkingsgroep. Ze vormen ongeveer 40% van de totale bevolking. Het onderscheid tussen indianen en mestiezen is vrij onduidelijk, aangezien niet precies is vast te stellen wie 100% indiaan is of wie mesties is. Men rekent ook wel degenen die de traditionele indiaanse klederdracht dragen en een vorm van Quichua of een andere indiaanse taal spreken tot de indianen en degenen die westerse kleding dragen tot de mestiezen. Antropologen hebben aan de hand van deze criteria tussen de 10 en 15 stammen onderscheiden, waarvan de Quichua, Otavaleños, Salasaca, Huaorani en Shuar de bekendste zijn. De indianen wonen vrijwel allemaal in de Andes en in het Amazonegebied. Alleen de Cayape- en de Colorados-indianen wonen in de westelijke laagvlaktes. De mestiezen, nakomelingen van een witte en een indiaanse of omgekeerd, vormen ook ongeveer 40% van de bevolking.

De indianen zijn meestal werkzaam in de landbouw en leven daarnaast, met name in het Amazonegebied, ook van de jacht. Samen met een grote groep mestiezen behoren ze tot de onderste sociale lagen van de bevolking. De positie van de mestiezen hangt vaak af van hun integratie met de witte mensen en alle daarbij behorende sociale voorrechten.

Elke dag komen veel kleine boeren naar de stad om hun opbrengsten te verkopen.

Tijdens de koloniale overheersing werd ook nog een onderscheid gemaakt tussen witte mensen en creolen. De witte mensen waren in het moederland Spanje geboren en de creolen waren witte mensen die in Zuid-Amerika geboren waren. Dit onderscheid is sinds de onafhankelijkheid steeds minder belangrijk geworden. De huidige witte bevolkingsgroep is met 10% veruit in de minderheid. Desondanks bekleden de witte mensen het overgrote deel van de leidinggevende posities.

Naast de indianen, de mestiezen en de witte mensen is er nog een vierde, vrij grote bevolkingsgroep: de Afro-Ecuadorianen (ongeveer 9%). Gedurende de Spaanse overheersing werden zij uit Afrika gedeporteerd en tewerkgesteld in de mijnen en op de plantages. Hun nakomelingen leven in een aantal kleine gemeenschappen, voornamelijk aan de tropische noordwestkust.

De laatste twee bevolkingsgroepen die naar Zuid-Amerika kwamen, zijn de Chinezen en de Libanezen. De Chinezen immigrerden vooral in de periode dat de spoorwegen werden aangelegd, halverwege en aan het einde van de 19de eeuw. Ze leven inmiddels verspreid over het hele land. Aan de kust woont een invloedrijke gemeenschap van voornamelijk Libanezen die in het begin van de 20ste eeuw naar Ecuador kwamen.

Zo leeft er tegenwoordig een bonte mengelmoes van verschillende bevolkingsgroepen in Ecuador. De witte mensen beschikken over de meeste macht. Zij bekleden vrijwel alle strategische functies in de economie. De positie van de oorspronkelijke bewoners, de indianen, is uiterst slecht. De

Andesmuziek van de Salasacagroep Tamia.

SCHILDERKUNST

De schilderkunst, door de Spanjaarden naar Zuid-Amerika gebracht, bleek goed onder de indiaanse bevolking aan te slaan. Diverse vertegenwoordigers van de school van Quito genoten zelfs internationaal bekendheid. Hun werken, die de kerken en kloosters van Quito sieren, getuigen van uitzonderlijk vakmanschap. Van de meeste kunstenaars zijn de namen niet langer bekend. Slechts een enkeling trad uit de anonimiteit, waaronder Caspicara (met werken in onder andere de Cantuña-kapel, de kathedraal en la Compañía te Quito) en Legarda (met werken in onder andere La Concepción, El Sagrario en La Compañía te Quito). Een van de beste plaatsen om de kunstwerken van leden van de school van Quito te bezichtigen is de kerk La Merced in Quito.

Ook na de onafhankelijkheid zette de ontwikkeling van de schilderkunst zich voort. Er ontstond een school die zich als *indigenismo* bestempelde. Hierbij wordt niet zozeer een schilderijstijl aangegeven, maar staat de indiaanse afkomst van de kunstenaar centraal. De bekendste vertegenwoordigers zijn Manuel Rendón, Eduardo Kingman en Camilo Egas. Deze laatste heeft in Quito een eigen museum (zie p. 75). De thema's van deze schilders hebben vrijwel altijd betrekking op hun indiaanse afkomst. De oorspronkelijk uit Duitsland afkomstige kunstenaar Olga Fisch vereenzelvde zich met de indiaanse zaak. Vooral door haar inzet is de indiaanse kunst onder internationale aandacht gekomen.

De kunstenaar Magdalena Toaquiza aan het werk in haar studio in Tigua.

Tegenwoordig is de indiaanse schilderkunst bijna synoniem met de naam Oswaldo Guayasamín. Zijn vaak politiek getinte werken vonden een plaats in de huizen van mensen als Fidel Castro en François Mitterrand. Guayasamín heeft een groot aantal jonge kunstenaars in Midden- en Zuid-Amerika beïnvloed. Niet zozeer in hun stijl of door het benadrukken van hun indiaanse afkomst, maar vooral doordat ze in hun schilderkunst op sociale misstanden wijzen. Werken van Guayasamín zijn te zien en te koop (voor enkele tienduizenden dollars) in zijn eigen museum in Quito (zie p. 76).

Met name Cuenca profileert zich de laatste tijd internationaal als dé kunststad van Ecuador. Hieraan heeft vooral de Biënnale bijgedragen, die hier sinds 1987 wordt gehouden. Er worden werken van een groot aantal kunstenaars uit vrijwel alle landen van Noord- en Zuid-Amerika tentoongesteld. Voor de liefhebber van moderne kunst zijn er in de stad meerdere galeries, waar vaak bijzonder aardige werken van jonge kunstenaars tegen niet al te hoge prijzen worden aangeboden.

In het Parque El Ejido in Quito wordt elke zondag een soort kunstmarkt van indiaanse kunstenaars gehouden. Tussen de vele toeristische waren zijn af en toe verrassende werken te vinden. Voor het betere werk zijn er diverse galeries, die echter hoge prijzen vragen. De meeste hiervan bevinden zich in en rondom de luxe hotels.

Quito

Van welke richting je ook komt, de aanliegroute op Quito is spectaculair. De hoofdstad van Ecuador ligt in een vallei op een hoogte van 2850 m en wordt omgeven door met eeuwige sneeuw bedekte vulkanen. De vallei waarin verschillende heuvels liggen, heeft een lengte van circa 30 km en is 3 tot 5 km breed. In dit gebied leven bijna 2,2 miljoen mensen. Zodra je de douane van de supermoderne in 2013 geopende luchthaven Mariscal Sucre bent gepasseerd en je je naar het centrum begeeft, zie je meteen dat je in Zuid-Amerika bent. De indiaanse bevolking, van wie een groot deel nog in originele klederdracht is gekleed, de reusachtige reclameborden waarop voornamelijk witte fotomodellen allerlei artikelen aanprijzen, en vooral het chaotische verkeer met zijn kakofonie van claxons zijn de eerste indrukken van deze typisch Zuid-Amerikaanse stad. Het is dan nauwelijks voor te stellen dat het historisch centrum een schat aan Spaans-koloniale kerken, paleizen en herenhuizen bevat.

< De onafgemaakte Basílica del Voto Nacional.

Monument bij Sangolquí van de Incageneraal Ruminahui, die Quito liever in as voor de Spanjaarden achterliet dan dat hij zich overgaf.

Quito dankt zijn naam aan het koninkrijk Quitu, dat in de 14de eeuw ontstond nadat de rijken van de Puruhás uit Ambato en de Caras uit Otavalo door een huwelijk waren samengesmolten. De nieuwe hoofdstad werd op de plaats van het huidige Quito gesticht. Rond 1460 kwam er een einde aan de macht van het koninkrijk, toen de Inca's vanuit het zuiden oprukten. Nadat Huayna Capac Quitu had veroverd, trouwde hij met een prinses van de veroverde stam. Hij riep Quito uit tot hoofdstad van het noordelijke Incarijk, waarmee hij zijn rijk feitelijk in tweeën splitste. Dit noordelijke Incarijk werd Tahuantinsuyo genoemd.

De oorspronkelijke hoofdstad Cuzco bleef de hoofdstad van het zuidelijke Incarijk. Huayna Capac liet een weg tussen Quito en Cuzco aanleggen, en regeerde beurtelings vanuit een van de twee steden. Na zijn dood liet hij in beide steden een zoon achter van verschillende vrouwen. Huascar, de

legitieme opvolger, werd heerser in Cuzco, Atahualpa, zoon van een Quitu-prinses, in Quito. Na een heftige strijd bleek Atahualpa de sterkere. Zijn alleenheerschappij zou slechts enkele weken duren, want in 1533 viel hij in handen van de Spaanse conquistadores.

De Spanjaarden trokken naar Quito in de hoop zich de rijkdommen van de stad toe te kunnen eigenen. Bij hun aankomst in december 1534 bleek de Incageneraal Ruminahui de stad in brand te hebben gestoken. Daarom heeft het huidige Quito geen overblijfselen van de Inca's meer, behalve de reusachtige stenen waaruit de Incasteden waren opgebouwd. Op de puinhopen stichtten de Spanjaarden op 6 december de nieuwe stad Villa de San Francisco de Quito. Quito was goed gesitueerd ten opzichte van Bogotá, de hoofdstad van het toenmalige Nieuw-Granada, en de havenplaats Cartagena aan de Caribische Zee, van waaruit de rijkdommen vanuit de Nieuwe Wereld naar Spanje getransporteerd konden worden.

Aan het einde van de 16de eeuw werd Quito de zetel van de koninklijke *audiencia*. Een periode van grote bloei brak aan. In een explosie van bouw-

Quito

- 1 Museo Jijón y Caamaño
- 2 Hotel Colón
- 3 Casa de la Cultura/ Museo del Banco Central
- 4 El Belén
- 5 Observatorio Astronómico
- 6 San Diego
- 7 San Blas
- 8 Museo Camilo Egas
- 9 Casa de Benalcázar
- 10 Museo Etnográfico
- 11 Teatro Sucre
- 12 Museo de Arte Colonial
- 13 Terminal Terrestre
- 14 La Merced
- 15 La Concepción
- 16 Palacio Arzobispal
- 17 San Augustín
- 18 Palacio de Gobierno
- 19 Plaza de Independencia
- 20 Palacio Municipal
- 21 El Sagrario
- 22 Museo Antigua Cuartel
- 23 San Francisco
- 24 Kathedraal
- 25 Santa Catalina
- 26 San Bonaventura
- 27 Capilla Cantuña
- 28 Plaza San Francisco
- 29 Casa de Sucre
- 30 La Compañía de Jesús
- 31 El Robo
- 32 El Carmen Alto
- 33 San Juan de Dios
- 34 Plaza de Santo Domingo
- 35 Santo Domingo
- 36 Museo Mindalae
- 37 Basílica del Voto

Nog slechts enkele families, zoals hier in Agato, gebruiken het traditionele riemweefgetouw om hun kleden te weven.

De mannen dragen hun haar in een vlecht en zijn gekleed in witte broeken en een blauwe of grijze poncho. De vrouwen zijn gekleed in rijk bestikte, witte blouses en dragen een zwarte rok. De kettingen van goud en glasparels die zij oorspronkelijk droegen, zijn tegenwoordig vervangen door goudkleurige plastic halssnoeren.

Van de huidige Otavaleños wonen er ongeveer 22.000 in de plaats Otavalo, terwijl de rest op het platteland leeft. De Otavaleños genieten grote bekendheid vanwege hun weefkunst. Zowel de Spanjaarden als later de Ecuadoriaanse grootgrondbezitters maakten gebruik van hun kwaliteiten. Hun textiel wordt zelfs nu nog naar alle uithoeken van de wereld geëxporteerd. In het museum dat bij het **Instituto Otavaleño de Antropología** hoort, kun je de verschillende weeftechnieken en weefstoelen zien die door de Otavaleños worden gebruikt.

➤ INSTITUTO OTAVALEÑO DE ANTROPOLOGÍA, Panamericano Norte, iootavalo.com.ec

De bekendste markt van Ecuador

De **zaterdagmarkt** van Otavalo is de bekendste markt van heel Ecuador en trekt ook de meeste toeristen. De indianen die op de **Plaza Centenario**

300 m. De hoogste top is ongeveer 30 m hoog. Hiervandaan heb je een prachtig uitzicht op de omgeving. De dorpen staan bekend om de kaasproductie en de verbouw van gerst dat wordt gebruikt voor de vervaardiging van bier.

OTAVALO

De 30.000 Otavaleños zijn de laatste afstammelingen van de pre-Incastam de Cañari. Toen de Inca's hun rijk verder naar het noorden uitbreidden, stuitten zij op het koninkrijk van Quitu, waar de Cañari heersten. Het rijk viel in handen van de Inca's, maar de bewoners konden zich terugtrekken in Otavalo en de directe omgeving.

De indianen onderscheiden zich zowel in uiterlijk als in klederdracht van andere stammen. Ze zijn een stuk kleiner en hebben een gedron-

De markt in Otavalo is ook een goede plek om poncho's en truien te kopen om je tijdens de koele nachten warm te houden.

staan (ook wel Plaza de Ponchos genoemd) zijn nogal opdringerig en het is soms moeilijk hen van je af te houden.

Vanuit Quito vertrekken elke zaterdag bomvolle bussen naar deze markt, waar tientallen soorten kleden, wandtapijten, panamahoeden, poncho's enzovoort aangeboden worden tegen buitengewoon lage prijzen (in alle gevallen kun je afdingen). Degene die dit allemaal te toeristisch vindt, moet even doorlopen naar de **Plaza 24 de Mayo** en de **Plaza de Copacabana** waar allerlei voedsel en huis- en keukengerei worden verkocht. Het aantal toeristen is hier beduidend kleiner, hoewel het er zeker niet minder druk is. Op andere dagen staan er op de Plaza de Ponchos ook altijd wel wat verkoopsters. Kleinere lokale markten zijn er ook op woensdag.

Een groot aantal Otavaleños is inmiddels ook in het buitenland bekend (en rijk) geworden. Veel muziekgroepen die in indiaanse klederdracht door Europa trekken, komen oorspronkelijk uit Otavalo. Naast de opbrengsten van passerende voorbijgangers verdienen ze veel aan de verkoop van cd's. Na een aantal jaren in Europa te hebben vertoefd, keren ze terug en kunnen dan huizen voor zichzelf en hun familie laten bouwen.

Omgeving

In de omgeving van Otavalo liggen enkele dorpen die bekendstaan om hun weeftechnieken. In **Lluman**, **Carabuela**, **Agato** en **Peguche** is het moge-

Cuenca en de zuidelijke Sierra

In vergelijking met de rest van de Sierra wordt de zuidelijke Sierra slechts door weinig toeristen bezocht. De belangrijkste reden hiervoor is de gebrekkige infrastructuur. De meeste toeristen beperken zich tot een bezoek aan Cuenca en maken van daaruit dagexcursies naar het merengebied Las Cajas en de pittoreske dorpen Sigsig en Chordeleg. Een bezoek aan de enige in Ecuador overgebleven Incavesting Ingapirca is een goede kennismaking met de Inca-architectuur en -cultuur. Wat nog maar weinig mensen weten is dat Cuenca een goed startpunt is voor een bezoek aan het Amazonegebied. Diverse reisbureaus in de stad bieden excursies aan van enkele dagen tot een maand. Vooral nu de grensstrubbelingen met Peru verleden tijd zijn, kan vanuit Macas een aantal onbekende stukken van de Amazone worden ontdekt.

< De imposante nieuwe kathedraal van Cuenca met de opvallende blauwe koepels.

De bloemenmarkt van Cuenca.

CUENCA

Cuenca (330.000 inwoners) is een van de mooiste plaatsen van Ecuador. Het lijkt wel of het oude stadscentrum nog maar net door de Spanjaarden is verlaten. De overwegend indiaanse bevolking zorgt in haar bonte klederdracht voor een fleurig straatbeeld. De Spaanse kroniekschrijver Pedro Cieza de León berichtte in zijn werken over het bestaan van de Incastad Tomebamba. Pas in 1972 kwam bij bouwwerkzaamheden aan het licht dat Cuenca gebouwd is op de resten van deze voormalige Incanederzetting. Bij het onderzoek werd bovendien duidelijk dat Tomebamba op zijn beurt weer gebouwd was op een voormalige nederzetting van de Cañari-indianen.

Wat de omvang van beide steden is geweest, is onduidelijk. Het huidige Cuenca heeft zich enorm uitgebreid en de nieuwe woningen zijn op de oude, historisch interessante restanten gebouwd. Probeer bij je reisplanning de zondag te mijden. Bijna alles is dan gesloten, er lopen nauwelijks mensen rond en het geheel doet spookachtig aan. De tegenstelling met de andere dagen is werkelijk enorm.

Geschiedenis

Volgens de indiaanse overlevering veroverden de Inca's onder leiding van Tupac Yupanqui de stad Cuenca ongeveer 50 jaar vóór de inval van de Spanjaarden, na zware gevechten op de Cañari-indianen. Tomebamba moet wat betreft rijkdom en praal Cuzco hebben geëvenaard. De inwoners schaarde zich tijdens het gevecht om de macht tussen Huascar en Atahualpa (zie p. 41) achter Huascar en zouden hiervoor door Atahualpa, die de grootste macht had in het noordelijk deel van het Incarijk, zijn bestraft.

Toen Cuenca in 1557 door Gil Ramírez Davalos gesticht werd, was de stad al volledig door de indiaanse bevolking verlaten. Tien jaar eerder had Pedro Cieza de León hierover ook al bericht.

Onder de Spaanse overheersing werd de stad weliswaar telkens vergroot en verfraaid, maar zij heeft nooit werkelijk betekenis gehad in de geschiedenis van het land. Hoewel het wat inwonersaantal betreft de derde stad van Ecuador is, speelt Cuenca nog steeds een bescheiden rol.

De oude kathedraal van Cuenca, El Sagrario.

In 1999 werd het historisch centrum van Cuenca op de werelderfgoedlijst van de UNESCO geplaatst, waarop een grootscheepse restauratie volgde van de talrijke koloniale gebouwen. Voor veel bezoekers is Cuenca nu mooier dan Quito.

Het historisch centrum

In Cuenca ben je feitelijk in een paar uur uitgekeken, want echte bijzonderheden heeft de stad niet. De reden dat de meeste mensen er langer blijven is de typisch Zuid-Amerikaanse sfeer die er hangt, vooral nu veel van de historische panden zijn gerestaureerd. Het centrum van Cuenca is het **Parque Calderón**. Hieraan ligt de imposante nieuwe kathedraal met haar opvallende blauwe koepels. In 1885 werd gestart met de bouw van deze neoromaanse kathedraal. Men is nog steeds met de afwerking bezig, omdat de werkzaamheden diverse keren onderbroken werden door aardbevingen. Het interieur van de kerk is nogal sober en bevat geen noemenswaardige bezienswaardigheden. Recht tegenover de nieuwe kathedraal bevindt zich de pittoreske oude kathedraal **El Sagrario**. Voor het bezoek van de paus in 1985 werd zij grondig vernieuwd. Bijzondere kunstschaten of rijke decoraties zijn er echter niet te zien. Reden hiervoor is dat het oorspronkelijke parochiekerkje, dat in 1557 gebouwd werd, pas in de 18de eeuw tot kathedraal werd verheven.

Het plein wordt overdag bevolkt door tientallen schoenpoetsertjes die zich nogal opdringerig kunnen gedragen. De beste manier om hen van je af te

De bultrugwalvis kan tot zo'n 15 m groot worden.

aquil ontdekt en velen lieten er een buitenhuis bouwen. Helaas zijn er weinig hotels, zodat het voor buitenlandse toeristen moeilijk is om wat langer aan de stranden te blijven.

Valdivia

Interessant is het piepkleine **archeologisch museum** in Valdivia. In de omgeving van dit vissersdorpje zijn restanten van de oudst bekende cultuur van Ecuador gevonden. Opgravingen hebben aangetoond dat dit gebied al in 3500 v.Chr. werd bewoond. De beeldjes die er werden gevonden, hebben onmiskenbaar Aziatische trekken, vooral de ogen. Dit leidde tot de theorie dat de bewoners van Aziatische afkomst zouden zijn. Een andere aanwijzing is dat de beeldjes sterk op die van de Japanse Jomon-cultuur uit diezelfde periode lijken. Behalve de beeldjes is bij Valdivia ook aardewerk gevonden dat versierd is met

bijna dezelfde motieven als in de Jomon-cultuur. Andere deskundigen denken echter dat de overeenkomsten louter op toeval berusten, aangezien de gebruikte motieven over de hele wereld gevonden zijn.

Montañita

Deze kleine badplaats is de laatste jaren uitgegroeid tot het surfersmekka van Ecuador. Langs het strand zijn diverse hotels, restaurants en bars, waar het vooral tijdens het seizoen van december tot mei heel levendig kan zijn. Maar ook in de andere maanden kan er volop gesurft worden. De beste golven zijn te vinden bij het noordelijk deel van het strand bij La Punta.

Puerto Lopez

Dit kleine vissersdorp is de laatste jaren een uitvalsbasis geworden voor trips door Nationaal Park Machalilla en tijdens de maanden juni tot september voor dagtochten naar Isla de la Plata om de jaarlijkse trek van de **bultrugwalvissen** te zien. Het gebied rond het eiland is een belangrijke broedplaats voor circa 400 bultrugwalvissen en in de maanden juli en

Bultrugwalvis.

DE BULTRUGWALVIS

Een van de fascinerendste natuurverschijnselen aan de westkust van Ecuador is de jaarlijkse trek van de bultrugwalvis. Deze brengt de zomer (onze winter) door in de koude wateren rond Antarctica om te eten, en de winter in de tropen om zich voort te

planten. Een van de parings- en broedplaatsen bevindt zich bij Isla de la Plata, voor de kust van Puerto Lopez. Jaarlijks komen hier van eind juni tot begin oktober zo'n 400 dieren bijeen. De bultrugwalvis is gemakkelijk herkenbaar. Hij heeft een gedrongen lichaamsbouw en is deels zwart van boven. Het is een van de grotere walvissoorten, met een maximale lengte die kan variëren van 12 tot 15 meter. De kop en de onderkaak zijn bedekt met knobbels (haartzakjes). De borstvinnen, met een lengte van een derde van de lichaamslengte, zijn zwart-wit. De bultrugwalvis heeft opvallend lange borstvinnen. De staartvinnen verschillen onderling sterk. Walvisonderzoekers herkennen de individuen vaak aan de vlekken op de onderzijde van de staart. De bultrugwalvissen zijn vooral bekend vanwege de spetterende sprongen die ze soms boven het wateroppervlak maken. Maar ook het gezang van de mannetjes is indrukwekkend. Een lied kan wel een halfuur aanhouden, draagt kilometers ver en klinkt voor ons als onderaards geloei en trompetgeschal dat wordt afgewisseld met hoge piepjes, fluittonen en klikjes. De klanken doen bijna buitenaards aan. Alle mannetjes in een groep zingen gedurende één seizoen hetzelfde lied. Het jaar daarop bedenken ze een nieuw verleidingslied om de vrouwtjes aan te trekken en waarschijnlijk ook om hun territorium af te bakenen. Het wijfje wordt groter dan het mannetje. Een volwassen exemplaar weegt 25 tot 30 ton. Als een bultrug onderduikt wordt de rug sterk gekromd en komt de kleine rugvin als een soort bult boven water, vandaar de naam bultrug. Geschat wordt dat er de laatste 200 jaar ongeveer 250.000 bultruggen bij de walvisjacht zijn gedood. Naar schatting leefden er in 1966, toen de jacht werd verboden, nog slechts 1400 dieren. In 2007 werd bekendgemaakt dat hun aantal in de noordelijke Stille Oceaan weer was aangegroeid tot bijna 20.000 dieren. Japan begon in datzelfde jaar echter, ondanks internationale protesten, met de jacht op de bultrugwalvis, naar eigen zeggen voor wetenschappelijke doeleinden.

augustus kun je er zeker van zijn diverse walvissen te zien te krijgen. Vooral hun vaak metershoge sprongen uit zee vormen een fascinerend schouwspel.

De Galapagoseilanden

Voor veel bezoekers aan Ecuador zal de boottocht langs de Galapagoseilanden het hoogtepunt van hun vakantie zijn. En niet onterecht. Dit is werkelijk een uniek paradijs en zal de natuurliefhebber versteld doen staan. De wonderbaarlijke symbiose van dier en natuur, waarbij voor de mens slechts een ondergeschikte rol is weggelegd, zal zelfs de niet-natuurliefhebber imponeren. Door de geïsoleerde ligging van de eilanden heeft de dierenwereld zich zo kunnen evolueren dat de dieren er vrijwel geen natuurlijke vijanden hebben. Dit heeft tot gevolg gehad dat ze niet agressief zijn. Een bezoeker aan de eilanden wordt dan ook niet als een potentiële vijand gezien, maar wordt eerder 'gastvrij onthaald'. Deze 'natuurlijke' evolutie heeft Darwin tot zijn beroemde evolutietheorie gebracht. Tijdens een tweejarige reis rond de wereld op de Beagle bracht hij in 1835 een bezoek aan de Galapagoseilanden. Op grond van zijn observaties van de dieren- en plantenwereld ontwikkelde hij de theorie die hij in 1859 publiceerde in zijn boek On the Origin of Species by Means of Natural Selection, or the Preservation of Favoured Races in the Struggle for Life.

< De kust en het dorre vulkaanlandschap van Bartolomé.

Galápagospinguïns.

De rode vliegenvanger is hierdoor zeer geliefd bij de bezoekers. Veel georganiseerde tochten bevatten een excursie naar het hoogland op Santa Cruz, waar je dit vogeltje kunt zien.

Naast de rode vliegenvanger is er de Galápagosvliegenvanger die op het vrouwtje van de rode vliegenvanger lijkt, maar minder geel is.

Andere veelvoorkomende vogels zijn onder andere pelikanen, reigers, meeuwen, haviken en uilen. Hieronder bevinden zich soorten die endemisch zijn zoals de Galápagoshavik en de Galápagosduif, maar ook soorten die hier alleen overwinteren.

Reptielen

De meest prehistorisch ogende dieren zijn wel de leguanen of iguana's. De zwartrode zeeleguaan is de enige ter wereld die lange tijd onder water kan zwemmen. Sommige houden het meer dan een uur onder water uit. Hun voedsel bestaat uit zeewier, waarnaar ze tot een diepte van meer dan 10 m kunnen duiken. Benader je de zeeleguanen te dicht nadat ze een poos gezwommen hebben, dan is de kans groot dat ze een slok zeewater naar je spuwen.

De mannetjes zijn op hun mooist tijdens de paartijd. Hun lichaam heeft dan oranjevlekkende vlekken en de voorpoten en de kam, die van de kop tot aan de staart doorloopt, is felgroen. Ze worden ongeveer 60 cm tot 1 m lang en kunnen 25 tot 30 jaar oud worden.

Een zeeleguaan.

De zeeleguanen leven voornamelijk bij Punta Suarez op het eiland Española. Een bijzondere gebeurtenis is een zwempartij tussen duizenden van deze dieren. Hoewel ze er angstaanjagend uitzien, zijn ze ongevaarlijk.

Naast de zeeleguaan zijn er nog twee soorten landleguanen. Ze hebben een zwartgelige kleur en zijn een stuk groter dan hun zeefamilie. De dieren kunnen meer dan 1,5 m groot worden en zien er een stuk gevaarlijker uit dan ze zijn. In feite zijn het vreedzame vis-, planten- en insectenetters. De mannetjes kunnen een gewicht bereiken van 7 kilo en de vrouwtjes van 3 kilo. Ze kunnen ongeveer 60 jaar oud worden. De dieren worden met uitsterven bedreigd door de aanwezigheid van geïmporteerde geiten, varkens en honden. Ze leven hoofdzakelijk nog op Isabela, Fernandina, Santa Cruz en Santa Fé. In 2009 werd op het eiland Wolf een nieuwe species gevonden: de roze landleguaan.

Eeuwenlang is er op de reuzenschildpad gejaagd en daardoor worden ze nu met uitsterven bedreigd. De dieren, naar wie de eilanden vernoemd zijn, zijn echter nog te zien bij het **Charles Darwin Research Station**, waar ze gefokt worden.

Toen de bisschop van Panama hier in 1535 verzeild raakte, was het opvallendst de aanwezigheid van de Galápagos- of reuzenschildpad. Hun aantal moet in de honderdduizenden hebben gelopen. Tegenwoordig leven er nog circa 15.000, waarvan de meeste in reservaten op Santa Cruz en

Veel stranden worden bevolkt door kolonies zeeleeuwen.

terechtgekomen of hebben ze hier niet kunnen overleven. Alleen waar de mens woont zie je andere kleuren bloemen.

VULKAANLANDSCHAP

Het uiterlijk van een groot aantal eilanden wordt sterker bepaald door de verschillende soorten vulkanische formaties dan door de flora. Hoe verder je naar het westen gaat, hoe jonger de eilanden zijn en des te minder begroeiing er te vinden is. Het landschap bestaat hier voornamelijk uit grillige lavastromen.

In het vulkanisme worden verschillende soorten vulkaanuitbarstingen onderscheiden. De uitbarstingen op de Galapagoseilanden stoten basische lava's uit, die basalt leveren. Ze zijn meestal dun en vloeibaar en de aanwezige gassen ontsnappen snel.

Basaltstromen hebben de eigenschap eerder te stromen dan uit te barsten. Als gevolg hiervan zijn de vulkanen van het zogenaamde Hawaïtype. In de kraters van dergelijke vulkanen bevindt zich een dun, vloeibaar lavameer dat bij een eruptie langzaam leegstroomt. Dit in tegenstelling tot vulkanen zoals bijvoorbeeld de Vesuvius in Italië of de Fuji in Japan, waar in één keer een uitbarsting plaatsvindt en vervolgens de karakteristieke vulkaankegel wordt gevormd. Vulkanen van het Hawaïtype zijn meestal niet hoog en kunnen zich zelfs aan het aardoppervlak bevinden.

Uitbarsting

Wanneer er een vulkaanuitbarsting optreedt, stroomt de lava dikwijls langzaam uit de krater over het aardoppervlak naar buiten. Wanneer een grote stroom wordt uitgestoten, kan het gebeuren dat de buitenkant eerder afkoelt dan de lava binnenin. Deze lava zal dan verder stromen tot het eindpunt. Het gevolg van dit fenomeen is dat er zogenaamde lavatunnels ontstaan. Op Santa Cruz zijn er verschillende te bezichtigen. Sommige tunnels hebben een doorsnede van meer dan 5 m.

Lava

Een ander fenomeen treedt op als gevolg van de stolling van de lava. Bij een uitbarsting kan men twee verschillende soorten lava onderscheiden.

Dunne, vloeibare lava stolt als touwlava – zo genoemd vanwege het feit dat de rimpels in het lavalandschap op touwen lijken –, dat ook *pahoehoe*-lava wordt genoemd. Het landschap dat ontstaat bestaat dan uit dikke rimpels lava. Dit is duidelijk te zien op het eiland San Salvador (beter bekend als Santiago) bij Bahía Sullivan (zie p. 204).

Dikke, vloeibare lava stolt als bloklava en is internationaal bekend onder de op Hawaï gebruikte naam aa-lava. De aa-lava is vanwege de aanwezigheid van gassen na de stolling licht en luchtig. Doordat de gassen zijn ontsnapt, is de lavasteen dikwijls heel scherp en is het moeilijk om eroverheen te lopen. Na de eruptie van gasrijke lavastromen kunnen tijdens de afkoeling gasbellen uit de stromen spatten die op een soort minikraters lijken. Deze worden spatovens genoemd en zijn goed te zien op het eiland Bartolomé.

TOCHT LANGS DE EILANDEN

Alleen de eilanden San Cristóbal, Santa Cruz, Isabela en Floreana zijn (gedeeltelijk) bewoond. Een bezoek aan een eiland verloopt als volgt. Je verlaat de grotere boot en vaart met een *panga*, een kleine boot met buitenboordmotor, naar de kust. De kapitein geeft aan of er sprake is van een natte of droge landing (*dry landing of wet landing*). Bij een natte landing loop je vanaf de panga eerst een stukje door het water, zodat je je schoenen uit moet trekken. Bij een droge landing stap je vanuit de panga direct aan wal en hoeven de schoenen niet uit. Eenmaal aan wal mag je alleen bepaalde strikt aangegeven delen betreden, de bezoekersplaatsen, *sitios de visita* of *visitors' sites*. Aangezien je de eilanden alleen mag bezoeken onder begeleiding van een gids, zal deze erop toezien dat je je niet buiten de paden begeeft. We raden je met klem aan om de aanwijzingen van de gids te volgen. Het natuurlijke evenwicht is bijzonder wankel en amper opgewassen tegen de duizenden toeristen die hier jaarlijks rondlopen. Ook al komen sommige bepalingen je nog zo onzinnig voor, volg ze op en treed niet in discussie. Veel gidsen klagen over het feit

BELANGRIJKE ADRESSEN EN TELEFOONNUMMERS

Nederland en België hebben geen ambassades meer in Ecuador. De vertegenwoordigingen bevinden zich in Peru.

- Ambassade van Ecuador in Nederland, Koninginnegracht 84, 2514 AJ Den Haag, tel. 070 346 3753
- Nederlandse ambassade in Peru, Torre Parque Mar, Av. José Larco 1301-piso 13, Miraflores, 18 Lima, Peru; tel. +51 1 213 9800
- De Ecuatoriaanse Ambassade in België, Av. Louise 363, 9de verdieping, 1050 Brussel, tel. 02 649 9545 en 02 648 5734
- Belgische Ambassade in Peru, Avenida Angamos Oeste, 380 Miraflores, 18 Lima, Peru; tel. +51 1 241 7566

REISDOCUMENTEN

- Ecuador is toegankelijk met een gewoon paspoort dat ten minste 6 maanden na aankomst nog geldig is. Je krijgt dan bij de douane een toeristenvisum voor een verblijf van 90 dagen
- Voor een langer verblijf dien je een visum aan te vragen bij de ambassade van Ecuador in Den Haag of Brussel.
- Bij aankomst in Ecuador moet je een formulier invullen waarop de reden van het bezoek en de bestemming worden aangegeven. Een kopie hiervan moet je bewaren en dien je weer aan de douane te overhandigen wanneer je het land verlaat. Je kunt in grote problemen raken wanneer je deze kopie verliest. Officieel moet je deze kopie bij het inchecken in een hotel of bij het wisselen van geld laten zien. Tijdens je verblijf moet je altijd je paspoort en visum bij je hebben. Buiten de steden vinden langs de wegen regelmatig politiecontroles plaats.

VERVOER NAAR ECUADOR

Per vliegtuig

- KLM (klm.com) vliegt dagelijks via Bonaire naar Guayaquil en vervolgens naar Quito. Daarnaast vliegen enkele andere maatschappijen, onder meer Lufthansa (lufthansa.com), Iberia (iberia.com) en Air France (airfrance.com) naar Quito, waarbij je minimaal één keer moet overstappen.
- Bij vluchten naar het buitenland moet je bij vertrek vanuit Quito USD 40,80 luchthavenbelasting betalen en vanuit Guayaquil USD 25. Dit is een andere belasting dan die bij je ticket is inbegrepen. Bij binnenlandse vluchten kan, afhankelijk van waar het ticket is gekocht, ook belasting worden geheven. De hoogte is afhankelijk van de prijs van je ticket, maar ligt tussen de USD 2 en 5.